

AZ ÉRTELMISÉG KIVONULÁSA

beszélgetés Somogyi Gyözővel

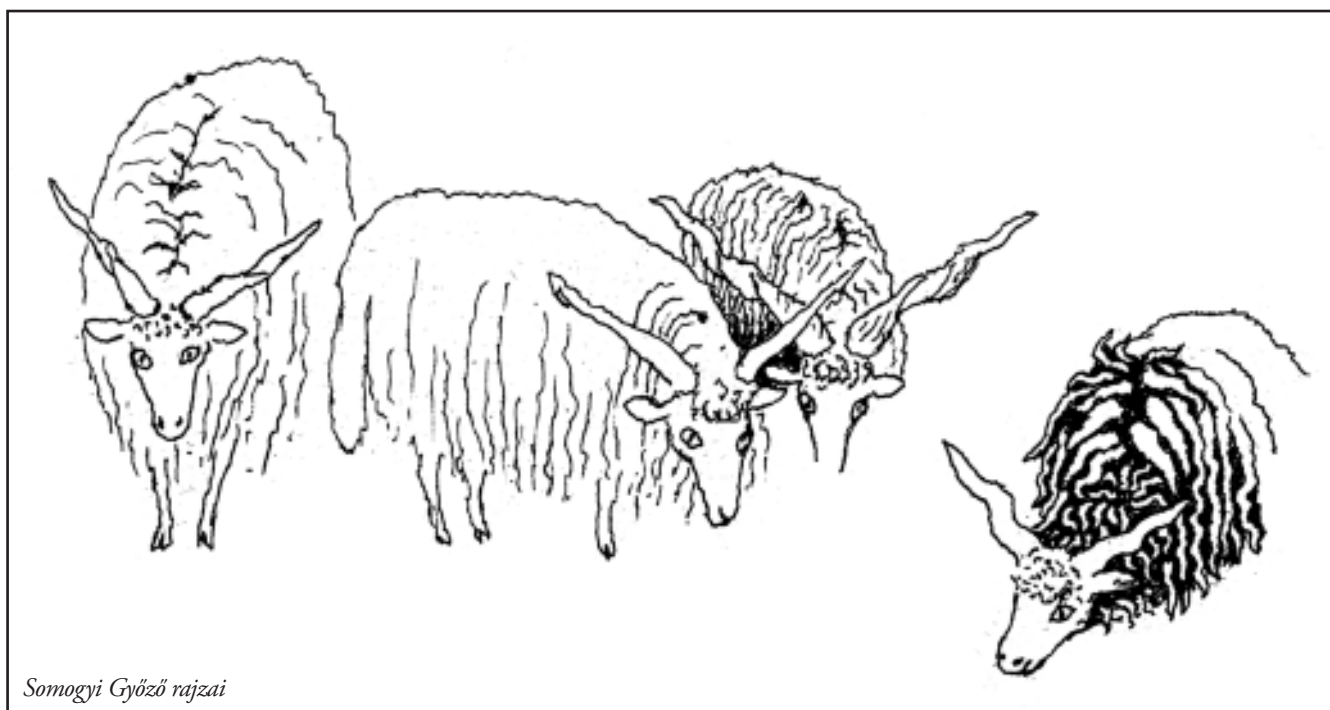
Krizsán András: Milyen indíttatásból kerültél pesti fiatalemberként egy Káli-medencei kis faluba és ragadtál ott már több, mint két évtizede?

Somogyi Gyöző: A saját történetem visszamegy az 1970-es évek elejére, amikor budapesti külvárosi kis templomokban katolikus papként működtem. Volt egy ifjúsági körünk, amit akkoriban tiltottak, ezért a papi pályám kezdett ellehetetlenülni, és hamarosan meg kellett válnom a szolgálattól. De 1975-ig fungáltam még mint segédlelkész, miközben dolgoztam is. Úgymond, a munkáspap-sággal próbálkoztam. Mivel Budapest nagyon szem előtt volt, állandóan rajtunk volt a rendőrség, ezért kerestünk egy olyan vidéki zugot, ahol békében összejöhetünk beszélgetni, Bibliát olvasni. Így akadtunk rá Salföldre. Gyerekkorom óta nyaraltam a Balatonnál, de az úgynevezett háterszágot előtte nem ismertem igazán.

Krizsán András: Én akkoriban a szomszéd településen éltem. Úgy emlékszem nagyon szegény fálvak voltak ezek. Főleg idős emberek éltek ott. Mindenki igyekezett a környező Balaton-parti községekbe költözni.

Somogyi Gyöző: 1974-ben Salföld még igazi parasztfalu volt. A főutcája nem volt lebetonozva, azon tehenek jártak és tehenes fogatok, illetve a téesz járművei dübörögtek rajta. Az utcákon felhőkben szálltak a libák, és a ka-

puban ott ültek a nénik meg a bácsik és beszélgettek. A falu kisiskolájába 56 gyerek járt. A falu lakóinak száma egyébként – ezt később tudtam meg – ekkor 270 volt. Egyetlenegy lakatlan ház volt a faluban, azt rögtön megvettük 30 000 forintért. Húszért akarták adni, de fölalkudtuk, és ebbe a faluba kezdtünk járni mint nyaralók. Három évig lakatlan volt a ház, odahordták a falu szemetét. 1972 volt a falufejlesztési koncepció éve, amikor a kistele-pülésekre kimondták, hogy életképtelenek. Salföldet úgynevezett *szerepkör nélküli társközségként* hozzácsapták a tőle több mint nyolc kilométerre lévő Badacsonytomajhoz, mint kiemelt nagyközséghez. Mindent elvittek innen, egyetlenegy italbolt maradt csupán. Még egy évig működött az összevont általános iskola, de azután azt is bezárták. Ezt követőleg megkezdődött a fiatal családok elvándorlása. A faluban akkor – ezt is később tudtuk meg – nitrátos volt a víz, tehát nem iható. Mikor 1975-ben kirúgtak az egyházi szolgálatból – mindjárt lett sok szabadidőm – akkor kezdtem lejárni tavasztól őszig, mint grafikus és festőművész dolgoztam, úgyhogy az egyházi szolgálatból való kitessekelésem nem rázott meg túlzottan. Elkezdttem tanítani a falusi gyerekeket. Rajzsakkört tartottam, augusztus 20-án egy háromnapos kis fesztiválfélét csaptunk, amire aztán Budapestről elég sokan lejöttek. Emiatt a

Somogyi Gyöző rajzai

---

megyei pártelnökség rámszállt, egy évig behívtak, bevettek, ki akartak tiltani a megyéből. Ezt a gyerekszakkört három nyáron át sikerült csinálni, utána az egész kis rendezvényt átvittük, Kisörspusztára, ami még kisebb és teljesen lakatlan romfalu volt. Ott mind a mai napig kisőrsi olimpia és dzsesszfesztivál néven virágzik.

Krizsán András: Hogy tudtatok beilleszkedni városi értelmiségiként, gyüttmentként a falu közösségébe?

Somogyi Győző: Mindnyájan tősgyökeres fővárosi polgári, illetve értelmiségi gyerekek voltunk, tehát elég sükebókán és ügyetlenül fogtunk hozzá a falusi élethez. A fejünkben különféle eszmék kavaroztak. Részben az akkori hippizmus hatása, később a táncmozgalmak hatott ránk erősen. Utólag tudom, hogy több otrombaságot követtünk el. Nem köszöntünk mindenkinek a faluban, fürdőruhában mentünk végig a falu utcáján és a portánkat sem úgy tartottuk rendben kezdetben, ahogy egy falusi házhoz illik, hanem inkább úgy, mint ha egy nyaraló és egy hippitánya elegye lett volna. Volt olyan nap, hogy 150-en aludtak ebben a kicsi házban, akik közül legalább 100-ról nem tudtam, hogy kicsoda. Nyitott ház ment, ahol, úgy gondoltam, egy közösség alakul ki, ráadásul keresztény közösség. Mi egymás közt azt mondtuk, hogy koedukált kolostor. Ez a dolog fejlődött tovább, de saját káromon tanultam meg, hogy így nem jön létre egy közösség sem, mert több volt ott az ivászat és a bulizás, mint az alkotás. Azért a társaság magja megmaradt. Részben évekig jártak még hozzánk nyaralni, részben a környező, egyre több megürült házat vették meg. Ezt a bizonyos Kisörspusztát gyakorlatilag ez a baráti kör vásárolta fel. A romokból nagyon szerényen elkezdtünk építkezni, és hosszú kínlódás után, 1986-ban végleg oda tudtunk települni. Ekkor már számomra az egyetlen eszménykép a falu volt. Úgy találtam, hogy teljesen fölösleges kommunát, kolostort vagy más egyéb, városban kiagyalt közösségi formát lehozni falura. Még nagyobb hiba volt az a papos és pedagógusos magatartás, hogy fiúk, lejöttem Pestről, hoztam nektek a kultúrát, tehát hogy én megpróbálom művelni a falusiakat. Ezután úgy láttam, hogy nekem kell rengeteget tanulnom, az akkor még eleven és élő és erőteljes parasztvilágtól ellesnem.

Krizsán András: Miben nyilvánult meg ez a gondolkodásmódbeli változás?

Somogyi Győző: Egyrészt, hogy a házat, ami gyakorlatilag két rom volt méteres szeméttel az udvaron, műemlékké nyilvánítottuk, rendbe tettük. Az egyik háznak csak egyméteres falai álltak, ezt mind a mai napig sajnos nem tudtuk teljesen befejezni, de azért most már két elfogad-

ható paraszti porta áll ott. Tyúkokkal kezdtük, libákkal folytattuk az állattartást. Jelen pillanatban olyan 40–50 rackajuhom van, meg 10 lovam és 2 szamaram, meg a kutya-macska. Odaköltözött a testvérem is a közelbe a családjával. Neki öt gyereke ott nőtt fel, nekünk két fiunk van. A feleségemnek egy, nekem egy, de mind a kettő oda települt. Az én fiam állandóan ott lakik, ott alapított családot, a nevelt fiam pedig fél évig ott él, fél évig Budapesten. De nekik is az a szándékuk, hogy odaköltöznek. A szüleim a salgföldi temetőben nyugszanak. Jelenleg 20 hektáron gazdálkodunk, a feleségem van bejelentve östermelőnek, én pedig festőművészetből tartom el ezt az egész mindenséget. Egy állandó alkalmazottunk van, aki lovas, titkár és minden egy személyben. Úgy foglalkozom össze, hogy egyrészt sikerült életben maradjunk. Mindenki azt jósolta, hogy éhenhalunk vagy elmenekülünk. Három évig csodánkra jártak, hogy élünk-e még? Túléltek! Egzisztenciálisan megmaradtunk. Másodsorban, a gyerekeink is folytathatják a falusi életet. Harmadrészt pedig úgy érzem, hogy a falu befogadott, sőt, az egész tájat birtokba vettük. Mindjárt az elején, 1979-ben létrehoztunk egy környezetvédő egyesületet, aminek azóta is én vagyok a titkára, és kezdeményeztük a Káli-medence védetté nyilvánítását. Később pedig a Balatoni Nemzeti Park kialakításában is volt részünk. Jelenleg 280 tagja van. De ezen kívül is egyesületek, alapítványok sokaságát hoztuk létre. Van ott a biotermelő egyesülettől a huszár egyesületig, a lovas, lótenyésztő és a juhtenyésztő egyesületig minden.

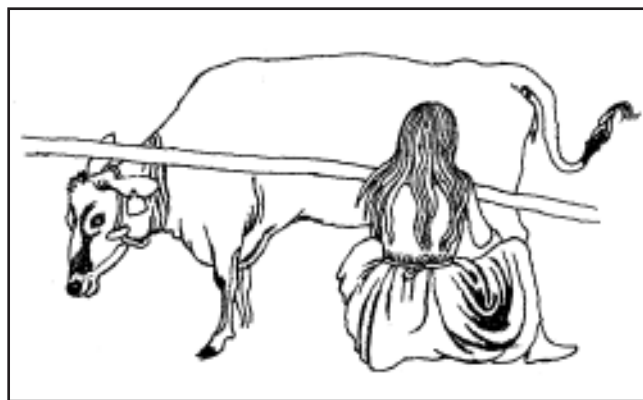
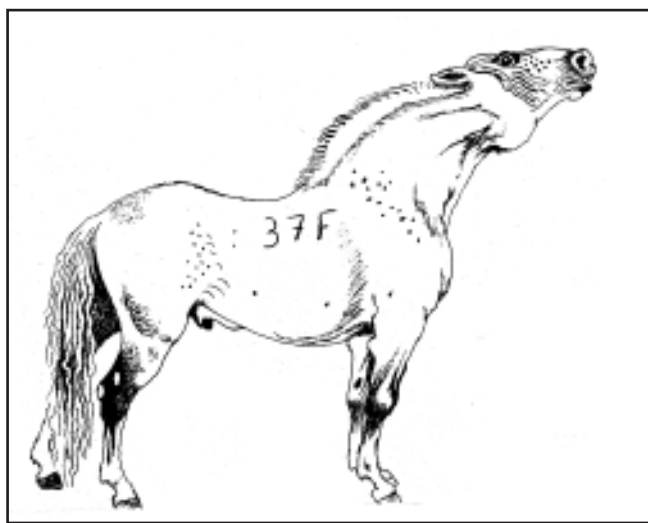
Krizsán András: Gondolom, a rendszerváltás körül ti is abban reménykedtetek, hogy rengeteg követőtök lesz, hogy újjáéled a hagyományos falusi életforma.

Somogyi Győző: Az 1980-as évek végét, az 1990-es évek elejét eufórikus állapotban éltem meg. A rendszerváltás tájkán rengeteg tévériportot adtam. Szinte felváltva jártak oda az újságírók, és én boldog mosollyal mondtam, hogy gyereink le falura! A falu az eszményi emberi közösség, a parasztság által kialakított életforma az ideál. Ez az, amit folytatni lehet és kell! Akkoriban nagyon hittem abban, hogy a kommunizmus bukásával újjáéled a parasztvilág. Még akkor a jó ötvenes-hatvanas éveiket taposták ott a parasztok. De sajnos nem ez következett be. Ma a falu határát hárman műveljük, tehát hárman vagyunk parasztok. Az egyik egy svájci, aki egyébként odahaza Svájcban takarításból keresi meg a kenyerét. Két hétig ott dolgozik, két hétig pedig nálunk feji a tehenet. A harmadik egy lovas vállalkozó, aki a Nemzeti Parknak az állatállományát és a területeit műveli. A többi paraszti szép lassan eltűnt. Először a fiatalja költözött el a környékről a városokba

vagy nagyobb községekbe, azután pedig az öregek a temetőbe. Mostanra a mi falunkban teljes népességsere játszódtott le. Ez a számok nyelvén úgy néz ki, hogy 270 lakosból jelenleg van 60. Naponta változik, nem lehet tudni, hogy pontosan mennyi. Többségbe kerültek a kétlakiak. Eredeti őslakó csak 25 van, ezek többsége magányos özvegyasszony. A falu önmagát megmenteni vagy fölépíteni már nem tudja. A beköltözőkből alakult egy új népesség. Megjelent – ez nemcsak a mi falunkra, hanem az egész Balaton-felvidékre jellemző – az új bebíró emberfajta, aki már nem is találkozott a paraszti kultúra hagyományával, nem látott már élő parasztot se kaszálni, se szőlőt metszeni. Az ő számára ez a vidék csak egy divatos nyaralóhely, ahol ő ingatlant vásárol, illetve befektet. Kész tervekkel érkezik, amiket építészeti magazinokból néz ki, és ott az álmát – tekintet nélkül a környezetre – megvalósítja. Tehát ma már egyáltalán nem vagyok ilyen lelkes, sőt rákényszerültem, hogy magamba nézzek, hogy ennek a folyamatnak mennyiben voltam például én magam az okozója. Ugyanis, amikor ezeket a lelkes riportokat adtam, nagyon sokan ennek hatására vásároltak ott nyaralót. Sal-föld nevét a kutya sem hallotta előtte, mostanra az ország egyik leghíresebb, de mindenesetre a legdivatosabb és legdrágább faluja lett. Egy vacak kis ház egy semmi telekkel harmincmillió – legalábbis a második, harmadik spekuláns tulajdonos ennyiért próbálja eladni. Nyolc házon van kint az ELADÓ tábla.

Krizsán András: Milyennek látod a falu jövőjét ezek után? Ennyire reménytelen a helyzet?

Somogyi Győző: Két képet szeretnék felvillantani. Az egyik, amivel Svájcban találkoztam először az 1980-as évek elején. Gyönyörű kis parasztfalvakban hatalmas, háromméteres kerítések, biztonsági berendezések, automata kapuk, rajta ki van írva, hogy dr. XY. Egy lélek nincs az

utcákon, néha autók suhannak ki-be. Azt mondták, hogy ők városban dolgozó értelmiségiek, akik kiköltöztek a faluba és itt élnek. A kertekben a fű gyönyörűen le van nyírva, többnyire egy autó parkol meg egy farkaskutya szaladgál bent. Na, ma ez jellemzi a magyar falut is. Az úgymond sikeres falvakat, ahol nem a teljes elnyomódás és a lerobbanás van, például a pilisi falvak Budaörsről kezdve Telkiig. Ismerjük a helyzetet, nem akarom ezt nagyon részletezni. Tehát a luxus kertváros képe. Úgy tudom, Budapestről évente több tízezer költözik ki, a többségük értelmiségi, aki azonban bejár a városba, gerjeszti a forgalmat, és gyakorlatilag felszámolja a falvak maradványait. A forgalom pedig kertvárossá alakítja át a régi falut. Az értelmiség ilyen fajta kivonulása az, ami engem nem érdekel és nem tud inspirálni. A másik egy fiatalabb generáció törekvése; Visnyeszéplak, Bánya és főleg a Zselic az, ahol megpróbálkoznak a régi falusi élet újraélésével. Többnyire villany nélkül, vagy ha esetleg villany van, televízió semmiképpen sincs. Vallásos, földművelő életet élnek, sok gyerekkel és újateremtenék a falut. Az értelmiség kivonulásának ez a változata, ami számomra vonzó és követhető, de természetesen ez a kisebbség.

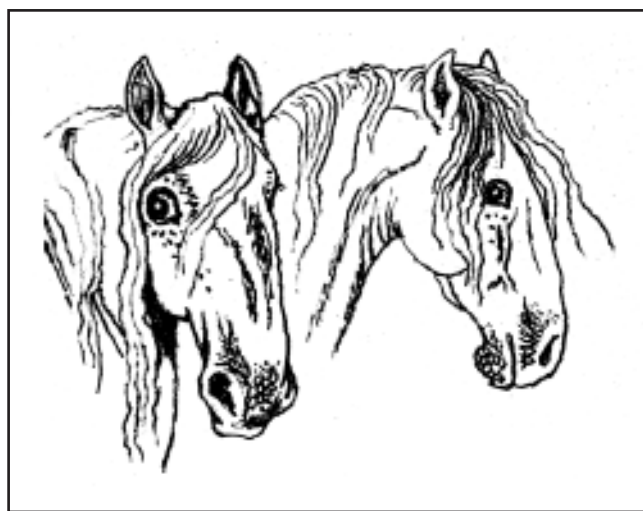
Krizsán András: Sokan azt mondják, hogy ez az út szép, de járhatatlan.

Somogyi Győző: Való igaz, hogy én magam is tucatjával ismerek olyanokat, akiknek beletört a bicskájuk, pár év lelkes falusi élet után – amit többnyire a városi szülők szponzoráltak – összeomlott a házasság, először az asszony menekült vissza a civilizációba, azután a férfi vagy alkoholizmusba süllyedt, vagy szégyenszemre ő is visszakullogott. De vannak, akik kitartanak, gyönyörűen csinálják, például Visnyeszéplakon több mint 50 gyermek számára iskolát alapítottak, működtetik és küzdenek!

Krizsán András: Nem csupán egy szűk értelmiségi kör romantikus elvágyódása ez, vissza természetbe?

Somogyi Győző: Ennél a kérdésnél azt, hogy egyáltalán mi az értelmiség, végig kell gondolni. Én mint egykori

teológus megpróbáltam ennek a történelmi gyökerét is értelmezni. A közkeletű megfogalmazás az, hogy akinek felsőfokú iskolája van, az értelmiségi. Ez a meghatározás ma, amikor gyakorlatilag mindenki diplomát szerez, tehát tömeges a főiskolai képzés, illetve egy életen át folyik a képzés, mindenképpen értelmét veszítette. Az értelmiség, mint olyan, a középkor végén tűnt föl Európában, a hagyományos történelmi osztályok, a papság, a nemesség, a parasztság, a kézműves városi polgárság köreiből, először mint kiszolgáló, szolgáltató réteg. Értelmiséginek először azokat a civil írástudókat nevezték, akik már nem tartoztak a papi rendbe. Azok a tanult emberek, akik akkoriban építőmesterek, a katedrálisok tervezői, művészek vagy krónikások voltak. Ezek az írók vagy udvaroncok szolgálták a nemességet és az uralkodókat, és fokozatosan tagították a saját lehetőségeiket. Körülbelül a reneszánsz idejére szerveződött osztállyá az, amit később értelmiségnek lehet nevezni, és nagyjából a reformációval párhuzamosan fogalmazta meg a saját eszmerendszerét. Az értelmiségnek hatalmas műveltsége volt, kultúrája azonban nem. Nem tartozott egyik történelmi osztályhoz sem, és független lévén, felelősséget sem viselt az egész társadalmi rendnek, illetve az egész ökológiai és isteni rendnek a fennmaradásáért. Ez az értelmiség volt az, amely a modernizációt elindította, küzdve a történelmi osztályok ellen, és végül a felvilágosodásban, az ipari forradalomban hatalomra került. Kezdetben még úgy, hogy a háttérből irányította a nemességet, illetve az uralkodó réteget, később azonban a pénz, a kereskedelem és a bankrendszer révén, valamint a tudomány, az oktatás és a kultúra pozícióinak megszerzésével a modernizációt végrehajtotta. Úgy is mondhatnám, hogy az értelmiségi lét a modernizáció vasökle, amely szétzúzta a feudális Európát, de úgy is mondhatjuk, hogy szétzúzta azt az Európát, amelyet a népvándorlástól kezdve itt a kereszténység létrehozott. Magam is értelmiségi lévén, ezt önkritikusan mondom. Mint pap, az egyik történelmi osztályhoz tartoztam, és mint falusi gazdálkodó, szeretném magamat parasztnak is tekinteni. De az értelmiség tömege, java az egész világon továbbra is a modernizációs éket mélyesztí. Sokszor akaratan kívül, hiszen a gyermekeiket tömegesen képezik ki az egyetemeken egy-egy részismeret elsajátítására, de arról is gondoskodik már maga a rendszer, hogy az egészre, az egésznek a működésére ne legyen rátekintése. Az értelmiség egy részterületen nagyon nagy ismerettel és tudással rendelkezik, azonban sem az áttekintést, sem a felelősséget nem hordozza. A történelmi osztályokra az volt a jellemző – a papságtól egészen a kereskedőig vagy a céhes iparosig –,

hogy a valláson keresztül az egész kozmosz fenntartásáért felelősséget érzett, illetve olyan teljes világképpel rendelkezett, amelyben a saját helyét és a saját feladatát világosan látta. És a korlátait is. Át lehetett menni egyik osztályból a másikba, de annak megvolt a maga rendje és módja, de nem az egésznek a szétverése árán.

Most úgy látszik, hogy az értelmiség mind a mai napig abban látja a feladatát, hogy ami még van ebből a kozmikus rendből, annak az írmagját is kiirtsa valamilyen jövőkérdő ideál kedvéért. Hívják ezt akár kommunizmusnak, akár globalizmusnak, az értelmiségnek ez a tömege, úgy gondolom, kártékony elem a világban. Természetesen senkit sem akarok egyénileg felelőssé tenni, hiszen azok az értelmiségiek, akik kiköltöztek Budapestnek most már majdnem száz kilométeres körzetében a falvakba, egyszerűen emberibb életet akartak a családjuknak. Egy kicsit természetközeli életre vágytak. Viszont a munkájuk a nagyvároshoz kötötte őket, és akaratlanul húzták maguk után a városi infrastruktúrát. Kiköveteltek és megvalósították a földutak lebetonozásától kezdve az állattartás betiltásáig mindent. A falusi életet, a paraszti életet ők számolták fel, nem rosszindulatból, hanem mert akadályozta őket az életükben és a munkájukban.

Krizsán András: Nálatok Salföldön sikerült megőrizni a hagyományos falusi életformát, vagy a megváltozott társadalmi összetétel miatt ott is végbement ez a folyamat?

Somogyi Győző: A mi falunkban ez most játszódik le. Azt mondja egy új telektulajdonos, hogy kérem szépen, én egész évben dolgozom egy kutatóintézetben, itt vagyok két hétig, nekem ne ugasson a szomszéd kutya, ne kukorékoljon a kakas és ne szarjon a ló a házam elé. Tehát állattartási rendeletet kellett csinálni a községben. Azonkívül az autója megköveteli, hogy betonon hajtson, tehát a

---

dűlőket is lebetonoztatja, és kiharcol a jó internet-vonalaktól kezdve szinte minden városi szolgáltatást, és így a falu pillanatok alatt kertvárossá, luxus kertvárossá változik. A maradék falusi lakosságra pedig hihetetlen pusztító hatással van a példa, hogy látják, hogy itt emberek nyaralnak, és nem dolgoznak. A falusi nem látja, hogy az az ember tizenegy hónapon át Budapesten valami egészségtelen irodában vagy gyárban pusztítja magát. Ő azt látja, hogy amikor itt van, akkor csak nyaral, és nála sokkal jobban él. A falusi ember tartását ez teljesen összezavarja, porrá zúzza, ő is ezt szeretné követni, ő is nyaraló értelmiségi szeretne lenni. Szétveri a saját házát, kivágja a tyúkjait, lebetonozza vagy gyeppel nyírt fűvel borítja a kertjét, hogy hasonlítson a városi értelmiségire.

Krizsán András: Mennyire érzed magad magányos lovagnak?

Somogyi Győző: Lovagnak mindenképpen, mivel lóháton járok, és a Don Quijote-i értelemben lovag vagyok. De magányos semmiféleképpen. Mint mondtam, sikerült egy hatalmasra terjedt kistársadalmat felépítenünk, tehát aki valamiféle falusi magányra gondol, az rossz úton jár. Legalább tíz egyesületben vagyok aktív tag, ötben vezető. Két kis újságot írok kézzel és terjesztem. Nyolc évig voltam önkormányzati képviselő, ezen kívül hatalmas baráti köröm van. Magányosnak egyáltalán nem érzem magam. De úgy érzem, hogy a harcos, az igaz. A parasztságot mint osztályt, megölték. Nincs több, nincs tovább. Még az 1980-as években azt lehetett hinni, még 2000-ig is talán, még akkor kapirgáltak egy-ketten a szőlőben, még volt egy-két néni, aki hajlongott a konyhakertben. Mára meghaltak, kész. Ahol még élnek, öt-tíz év kérdése, hogy ez az osztály megszűnik. Sokan azt mondják, hogy nincs visszaút, az idő kerekét nem lehet megállítani, más idők járnak. Ma már a falusiak is a TESCO-ban vásárolnak, nem maguk termelik az élelmiszert. A feladat tehát adott: az életet helyreállítani, újjáépíteni a városból jött új nemzedékkel.

Krizsán András: Igen, de a falu nem egyszerűen élelmiszertermelő üzem, a paraszt sokkal több, mint élelmiszer előállító szakember.

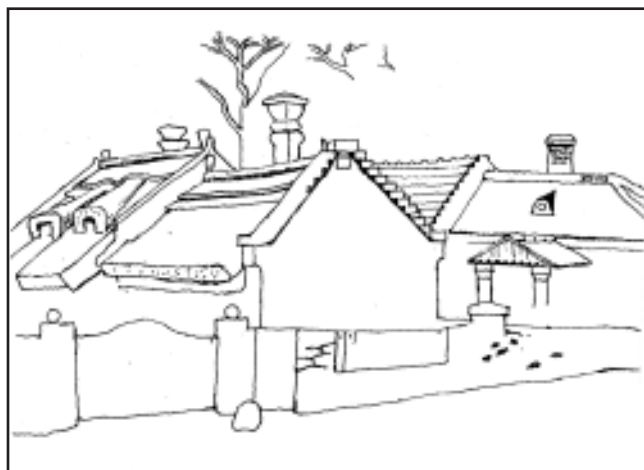
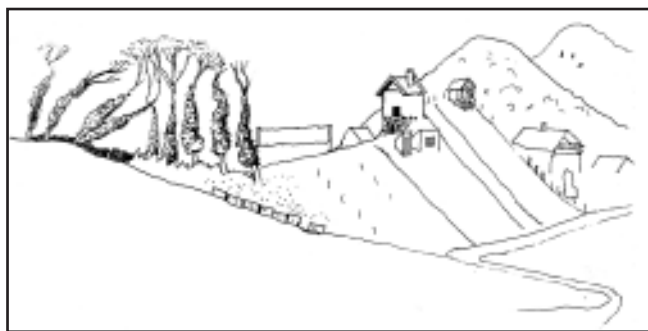
Somogyi Győző: A népi kultúrát, a paraszti kultúrát mindenki ismeri, nem is erre akarok kitérni, hanem arra, hogy magának a kozmikus rendnek a fenntartásában volt része a parasztságnak. Mégpedig nem egyedül, mert a parasztság a dominó elv alapján dőlt ki. Először a papságot verték le a felvilágosodáskor, utána a nemességet. Nálunk a felszabadulás után gyakorlatilag kiirtották a polgársággal együtt, amelyet részben szintén fizikailag

semmisítettek meg. A parasztság bírta viszonylag legtovább. De azután egyszerűen nem maradt gazdája a földnek, a világnak. A földet most nemcsak termőföld értelemben mondom. Én, mint festőművész, érzékeny vagyok a tájra. A szőlőhegyeket benövi a gaz, a legelőket fölveri az akác. Ha megszűnik a táj művelése, akkor meghal az idegenforgalom is, és beszorul az emberi élet vidéken is egy szűk kis ketrecbe. Úgy látszik, a mai embernek még ez a kis maradék csonka Magyarország is sok. Még ezt is sokallják. Úgy látszik, hogy a mai európai ember egy akkora kis füvet szeretne nyírni, mint ez az asztal, amit le tud porszívózni. A többivel már munka van. Azon legyen ott a kutya, de a többi utána már legyen betonozva. A lakásába szorul vissza, önkéntes száműzetésbe a falusi ember is. Döbbszent tapasztaltam, hogy a parasztok gyerekei életükben nem jártak kint a saját falujuk határában. Tőlem tudták meg, hogy hogy hívják azt a hegyet amelyet naponta látnak. A mi társaságunk szervezett kirándulást a falusi iskolások számára a Fekete-hegyre, kiderült, hogy életükben nem jártak ott. Már a szüleik sem mentek föl, mert amikor elvették tőlük a szőlőt, meg is utálták, a táj számukra idegen lett. Ez az egész európai folyamatra érvényes. Egész Európa így pusztul. A pusztulást lassítják a támogatások Svájcban, Ausztriában, ahol megfizetik a parasztot azért, hogy egyáltalán művelje a legelőt vagy legeltessen állatot, de olyan világrendet hoztak létre éppen a vallásnak és az említett történelmi osztályoknak a megsemmisítésével, hogy az európai kultúrtáj, az egész természet pusztul, úgy ahogy van. Ennek következtében ma már az idegenforgalom visszaszorulását is látjuk. Nincs mit megnézni, nincs értelme elmenni egy másik országba, ahol ugyanazok a kertvárosi házak, ugyanazok a TESCO-k és ugyanazok az autópályák merednek ránk.

Krizsán András: Most pedig az az elképzelés, hogy egy falusi vendéglátással, idegenforgalommal kevert, mérsékelt paraszti élet átmentheti a falut, legalábbis a Balatonfelvidéken.

Somogyi Győző: Az 1980-as években ebben bízunk, de mára ez teljesen összeomlott. Az utolsó paraszti nemzedék olyan mértékben szétverte saját falusi környezetét, hogy hiába teszi ki a *Zimmer frei* táblát, ez önmagában nem vonz senkit. Hogy neki ugyanolyan fürdőszobája van, mint másnak a városban, ez nem vonzó. Ha nincs tyúk, nincs tehén, nincsenek paraszti ételek, nincsen gyümölcs, nincs házi bor, nincs az a bizonyos bácsi és néni, aki ízesen beszél, és akiből még a föld és a régi kultúra lehelete árad, akkor nincs értelme kimenni a falvakba. Úgy gondolom, hogy ez a kivonulás hamarosan lefékezi

önmagát, közben azonban a táj és a falvak teljes pusztulása fenyeget. Mi a magunk számára nem a paraszti életet tekintjük példának, hanem a kishemesít. Azt rögtön láttam, hogy olyan magasra nem tehetem magam elé a mércét, hogy paraszt legyek, mert azt sose tudom megtanulni. Másrészt én nem tudom feladni a festőművészetet, a könyvírást meg a többi értelmiségi tudásomat, mert nem élek meg. Például én a juhászathoz értek annyira, most már 25 éve csinálom, hogy meg tudnék belőle élni, mert normális esetben száz anyajuhból egy család megél. Azonban olyanok a gazdasági szabályozók, hogy mégsem engedik megélni, mert a kereskedők befurakodnak a fogyasztó és a termelő közé. Az adóktól a szegényletes közegészségügyi szabályokig, amelyeket kimondottan a falu és az őstermelők meggyilkolására találtak ki, minden arra irányul, hogy ne lehessen megélni a földből és a falusi életből, hanem valahogy mindenki a halál és a pusztítás szolgálatába kell hogy szegődjön ahhoz, hogy a családja számára a túlélést biztosítsa. Ez elég keservesen hangzik, de azt mondom, el kell mennünk idáig az önvizsgálatban, hogy ne illúziókat tápláljunk, és a harcot fel tudjuk venni. Ebbe beletörődni teljesen lehetetlen. Az élet él és élni akar! Akarom, hogy a gyerekem, sőt az unokám is éljen. Ehhez az kell, hogy egészséges testi és lelki táplálékhoz jusson. Ezt sem a bank, sem a TESCO, sem a többi hatalmasság nem fogja nekünk biztosítani, tehát újból meg kell találnunk az őstermelés, a cserekereskedelem, az önellátó kultúra formáit. A másik, hogy ezt nem lehet íróasztal mellett kiagyalt ideák mentén megvalósítani. Tehát sem a marxizmus, sem a különböző modern gazdasági elméletek vagy életforma-teóriák, sem az indiai vagy a távol-keleti import kultúrák mentén, csak a saját gyökereink, a mi esetünkben a kereszténység újramegtalálásával. Először Istenhez kell visszatérnünk, utána a természethez, majd a saját tradícióinkhoz. De ehhez ki kell törnünk a modernitásba vetett vakhitből. Ez az igazi kivonulás! Én ezt látom értelmiségi feladatnak. *(Elhangzott 2006. június 8-án a MÉSZ-ben, a Csütörtöki Iskola faluszemináriumán.)*

A FALUFEJLESZTÉSI TÁRSASÁG ÉS A MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE CSÜTÖRTÖKI ISKOLÁJÁNAK FALUSZEMINÁRIUMA

A Falufejlesztési Társaság tevékenységének alapját a civil társadalmi szféra, az intézményi és szellemi támogatás nélkül maradt kistelepülések önfenntartó képességének erősítése jelenti. Az ország lakosságának ötöde él a települési hierarchia alsó fokán álló kis- vagy aprófaluban. Az elmúlt évek településpolitikája fokozta e falvak hátrányait. A fiatalok elköltöznek, az ott maradtak kiöregszenek. A mezőgazdasági nagyüzemek elsorvasztották a helyi termelést, a helyi tudást, és a nagyvárosokba települt ipar gyarmatként kezeli ezeket a területeket. A települések határa agrársivataggá vált. Ezekben a térségekben a legsúlyosabban a szociális gondok, a migráció és a munkanélküliség.

Mi a kibontakozás lehetőségeit a falvak még élő hagyományaira, karakterére épülő modernizálásban látjuk. Ez azt jelenti, hogy egy adott kistérségben a helyi társadalom részét képező csoportok képesek legyenek közös érdekeik felismerésére és meg tudják fogalmazni helyi társadalom-, gazdaság-, település és kultúrafejlesztő projektjeiket.

Ennek érdekében folytatjuk programsorozatunkat a legkiszolgáltatottabb aprófalvak problémáikhoz kapcsolódva. A tavaszi félév alkalmi ismét olyan civil fórumok, ahol lokális szinten keressük az okokat, magyarázatokat, megoldásokat, mindenekelőtt az értelmes beszéd, a párbeszéd, az igényes közgondolkodás módszerével. A következő hónapok témái és előadói: február 1.: *Lányi András / Miklóssy Endre – A helyi demokrácia*; március 1.: *Kemény Bertalan – Szolidaritás*; április 12.: *Ertsey Attila – Ökoház*; május 10.: *Tanka Endre – A magyar földbirtokpolitika zsákutcája* – Előadásaink 17 órakor a MÉSZ székházában (Budapest, VIII. Ötpacsirta u. 2.) kerülnek sorra.